

С.Б. Шадманова, М.М. Юлдашев

ТАРИХИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ
МЕТОДОЛОГИЯСИ ВА ЗАМОНАВИЙ
УСУЛЛАРИ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ

ЎзР ФА ТАРИХ ИНСТИТУТИ

**ЎзР ФА ҲУЗУРИДАГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ
ЭНГ ЯНГИ ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ БЎЙИЧА
МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ-МЕТОДИК МАРКАЗ**

**ТАРИХИЙ ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ
МЕТОДОЛОГИЯСИ ВА ЗАМОНАВИЙ
УСУЛЛАРИ**

**ТОШКЕНТ
«O'ZBEKISTON»
2019**

УЎК 94(575.1)

КБК 63.3(5Ў)

T24

Муаллифлар

тарих фанлари доктори, профессор – **С.Б. Шадманова**;
фалсафа фанлари доктори – **М.М. Юлдашев**

Масъул муҳаррир

тарих фанлари доктори, профессор – **Мирзохид Рахимов**

Такризчилар:

тарих фанлари номзоди, доцент – **Нодира Азимова**

тарих фанлари номзоди, доцент – **Улуғбек Абдуллаев**

Тошкент давлат шарқшунослик институти ўқув-услубий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган (2019 йил 20 сентябрдаги 1-сонли баённома).

ЎзР ФА хузуридаги Ўзбекистоннинг энг янги тарихи масалалари буйича мувофиқлаштирувчи-методик марказ илмий-методик кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган (2019 йил 15 июлдаги 7-сонли баённома).

ISBN 978-9943-25-913-3

© С. Шадманова, М. Юлдашев, 2019

© «O'ZBEKISTON» НМИУ, 2019

Мазкур дарслик тарихий тадқиқотлар методологи-
яси ва замонавий усулларини ўрганишга бағишланган.
Унда тарих фанининг махсус усуллари билан биргалик-
да илмий тадқиқотларнинг умумий усуллари, шунинг-
дек, бошқа фанлардан тарих фанига жорий этилган
усуллар таҳлил қилинади. Бундан ташқари, дарсликда
жаҳон тарихшунослигида XX асрнинг ўрталаридан
бошлаб пайдо бўла бошлаган ҳамда тарихий билим-
ларнинг янги парадигмаларига айланган ёндашувларга
алоҳида эътибор қаратилади. XX аср ўрталаригача фан-
лараро ёндашувни фақат баъзи тадқиқотчилар қўллаган
бўлса, иккинчи жаҳон урушидан кейин уни қўллаш ом-
мавий тус олиб, аста-секин жиддий илмий тадқиқотлар
қоидасига айланиши сабаблари кўрсатиб берилади. Шу-
нингдек, дарсликда тарихий антропологиянинг вужудга
келиши, унинг пайдо бўлишига таъсир этувчи омиллар,
унда ўрганиладиган масалалар ёритилган. Муаллифлар
тарихий антропология инсоният тараққиёт йўли бир
чизикли ҳаракатланиши тўғрисидаги қарашлардан воз-
кечишда муҳим роль ўйнашига эътибор қаратадилар.
Бундан ташқари, анъанавий ижтимоий тарих ва янги
ижтимоий тарих ўртасидаги фарқлар таҳлил қилинади.

Дарсликда тарихга микро ва макроёндашув тушун-
чалари, микротарихнинг вужудга келиши ва унинг са-
баблари, микро ва макротарихнинг ўзаро таъсири, ло-
кал тарих хусусида сўз юритилади. Қундалик ҳаёт тари-
хининг шаклланиш жараёнлари ҳамда уни тадқиқ этиш
усуллари хусусида талабаларга маълумотлар берилади.
Шунингдек, дарсликда гендер ва менталитет тарихи
ҳамда визуал тадқиқотлар каби тарихий тадқиқотлар

Йўналишларининг ўзига хос жиҳатлари, усуллари ва манбалари ҳақидаги материаллар ўз аксини топган. Муаллиф жаҳоннинг етакчи давлатларида XX асрнинг ўрталаридан бошлаб шакллана бошлаган, ўз тадқиқот усуллариغا эга бўлган тарихий тадқиқотларнинг асосий йўналишлари тўғрисида талабаларга маълумот беришга ҳаракат қилган.

Талабалар бу дарсликни ўрганиши натижасида, биринчидан, тарихий тадқиқот усуллари ва йўналишлари ҳақидаги назарий билимга эга бўлса, иккинчидан, уларни замонавий тарихий тадқиқотларда қандай қўллаш мумкинлигини ўрганади.